

Broedvogels van het Binnenveld in 2021

Theo Verstrael,
Stefan Slings &
André van Kleunen

Sovon-rapport 2022/17

Broedvogels van het Binnenveld in 2021

Theo Verstrael, Stefan Slings en André van Kleunen

Met dank aan de vrijwilligers van de Binnenveldse Hooilanden en de Hel/Blauwe Hel

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Provincie Gelderland en
Provincie Utrecht

provincie
Gelderland

provincie Utrecht

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2022

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Provincie Gelderland en Provincie Utrecht

Wijze van citeren: Verstrael T., Slings S. & van Kleunen A. 2022. Broedvogels van het Binnenveld in 2021. Sovon-rapport 2022/17. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Foto's omslag: Theo Verstrael

Opmaak: John van Betteray, Sovon Vogelonderzoek Nederland

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Toernooiveld 1

6525 ED Nijmegen

e-mail: info@sovon.nl

website: www.sovon.nl

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon.

Inhoud

Samenvatting	2
1. Inleiding	3
2. Beschrijving van het gebied	5
3. Werkwijze	7
3.1. Methode & veldwerk	7
3.2. Interpretatie en verwerking van de gegevens	7
3.3. Weers- en andere omstandigheden	7
3.4. Afwijkingen/foutendiscussie	8
4. Resultaten	9
4.1. Gelderse deel Binnenveld	9
4.2. Utrechtse deel Binnenveld	14
5. Evaluatie	17
6. Literatuur	18
Bijlagen	19
Bijlage 1. Telgebieden Binnenveld	19
Bijlage 2. Broedvogelterritoria gehele Binnenveld in 2021	20
Bijlage 3. Verspreidingskaarten broedvogels Binnenveld in 2021	22

Samenvatting

In 2021 is in opdracht van de provincies Gelderland en Utrecht het Binnenveld (4158 ha) gekarteerd op broedvogels. Het gebied is opgedeeld in 29 BMP-plots. Enkele bestaande plots werden geteld door vrijwilligers. De overige plots werden geïnventariseerd door Sovonmedewerkers. Zij brachten vier integrale ochtend/dagbezoeken. Daarnaast is aan het Gelderse deel in april een nachtbezoek gebracht voor de Steenuil.

Alle BMP-B soorten zijn geteld, aangevuld met Houtduif, Zwarte Kraai en Ekster. In het Gelderse deel werden van die soortenlijst 49 soorten vastgesteld als broedvogel, waaronder 17 Rode Lijst soor-

ten en 18 primaire weidevogelsoorten. In totaal ging het om 1947 territoria. Vogeldichtheden waren veel hoger in de natuurgebieden dan in het overige (veelal agrarische) gebied. Dit gold met name voor de primaire weidevogels. In het Utrechtse deel werden van die soortenlijst 65 soorten vastgesteld als broedvogel, waaronder 22 Rode Lijstsoorten en 15 primaire weidevogelsoorten. In totaal ging het om 909 territoria. Vooral het natuurgebied De Hel/Blauwe Hel was bijzonder vogelrijk. In het algemeen waren de dichtheden van primaire weidevogels er lager dan in het Gelderse deel van het Binnenveld.

1. Inleiding

In 2021 zijn in opdracht van de provincies Utrecht en Gelderland het Utrechtse en Gelderse deel van het Binnenveld (gezaamenlijk 4158 ha) gekarteerd op broedvogels. Robbert Wolf en Frank Bos waren contactpersonen bij respectievelijk de Provincie Gelderland en Provincie Utrecht. Vincent de Boer en André van Kleunen waren verantwoordelijk voor de begeleiding vanuit het Sovon-kantoor. Sovon-collega's Lara Marx en John van Betteray worden bedankt voor hun bijdragen aan de totstandkoming van dit rapport. Robbert Wolf van de provincie Gelderland en Frank Bos van de provincie Utrecht voorzagen het concept van commentaar.

In het Binnenveld liggen enkele telgebieden (in natuurgebieden) die door vrijwilligers zijn onderzocht: Bert Braafhart (de Hel/Blauwe Hel bij Veenendaal), Benjamin Wegener, Dick Krijtenburg, Dico Wijma, Driek Enserink, E. Minke, Erik Simons, Fons Koomen, Gert van der Meer, Hendrik de Nie, Henk van Paassen, Ineke van Dis, Jacob Kamphuis, José Muisers, Leen Walraven, Linus van de Plas, Nico de Koning en Rik Nagtegaal, (Binnenveldse Hooilanden). Zij waren bereid om hun telresultaten beschikbaar te stellen voor het totale overzicht van de broedvogels van het Binnenveld, waarvoor veel dank.

Slagsteeg-noord Gelderse Binnenveld (Theo Verstrael).

2. Beschrijving van het gebied

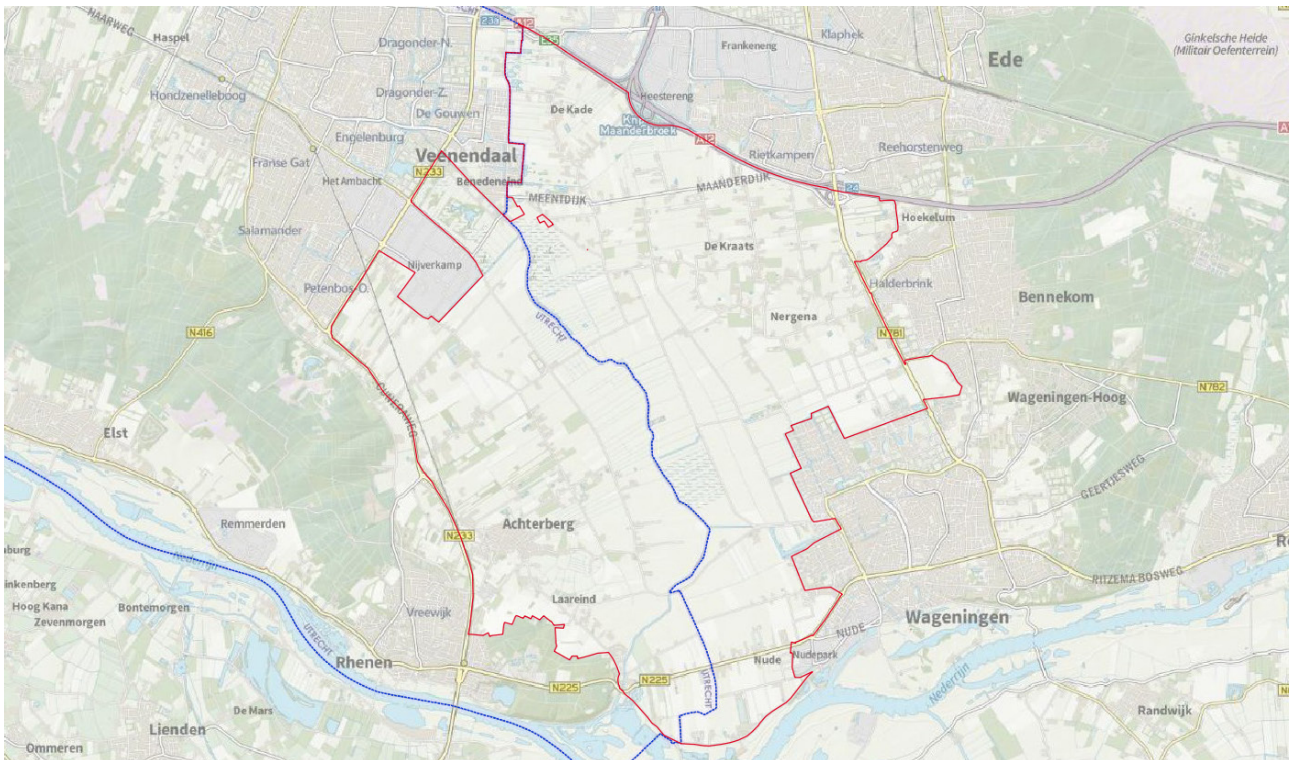
Het Binnenveld is gelegen in het zuidelijke deel van de Gelderse Vallei en bestaat overwegend uit open/half open cultuurland. Het wordt voor een groot deel omsloten door het bebouwde gebied van Veenendaal, Ede, Bennekom en Wageningen. Aan de zuidzijde bij Nude grenst het aan de uiterwaarden van de Neder-Rijn. Aan de westzijde grenst het aan de bebouwing van Rhenen en de Utrechtse Heuvelrug (het nabij gelegen dorpje Achterberg is in het onderzoeksgebied opgenomen). De totale oppervlakte van het onderzoeksgebied is 4158 ha. Hiervan ligt 1715 ha in de provincie Utrecht en 2443 ha in Gelderland (figuur 2.1).

Het Binnenveld kenmerkt zich door een afwisseling van percelen met agrarisch gebruik (permanent grasland, weide, hier en daar mais en graan), boomkwekerijen (vooral ten westen van Bennekom) en paardenhouderijen (vooral in het noordelijk deel). Het grootste deel van de boerenbedrijven is gangbare landbouw maar verspreid liggen er ook bedrijven met een meer extensieve bedrijfsvoering. Het Gelderse deel is wat meer besloten, met bosjes en omzoomde lanen, dan het Utrechtse deel van het Binnenveld.

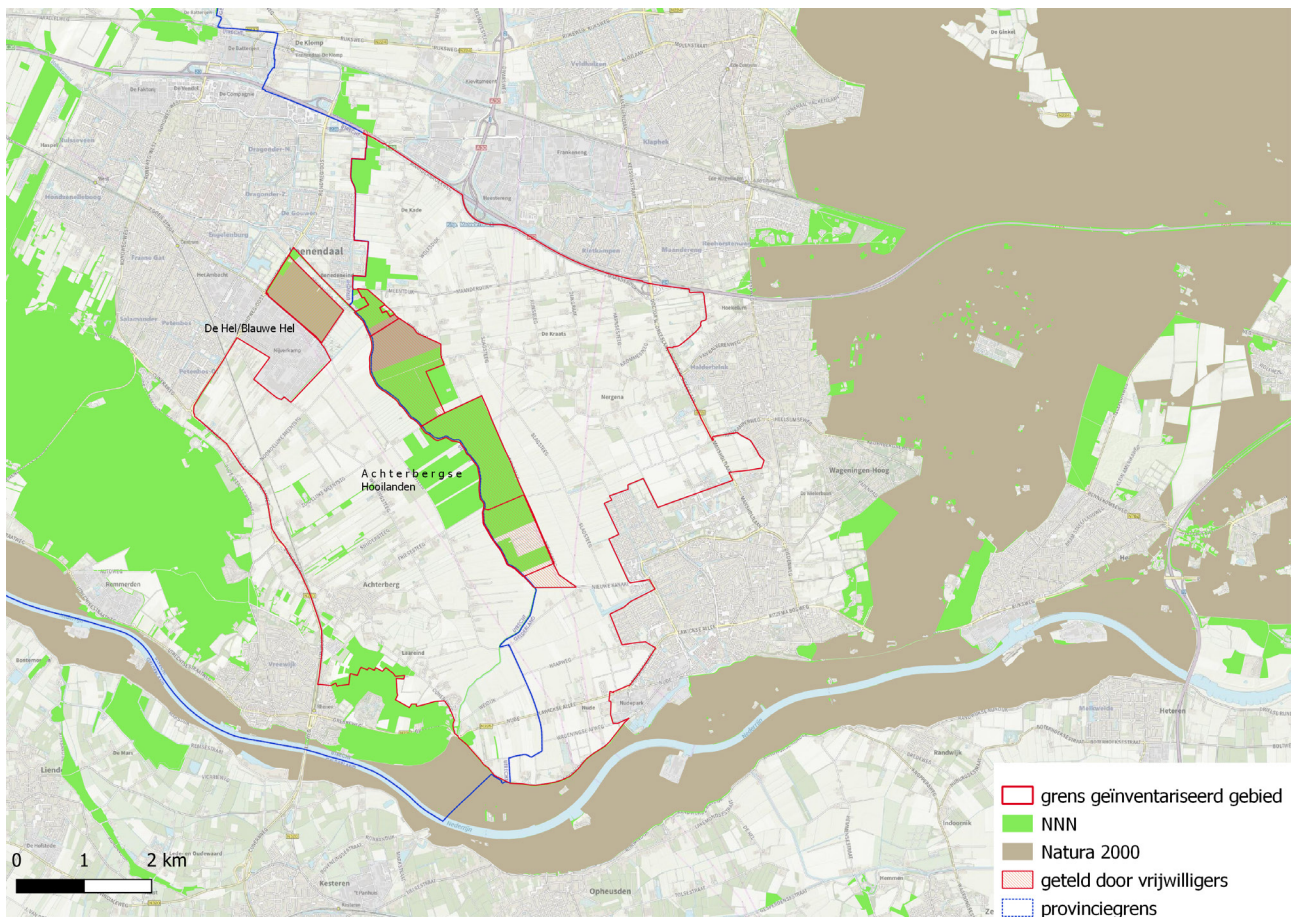
In het gebied ligt een aantal natuurterreinen (figuur 2.2). Het gaat om in totaal 538,68 ha NNN-gebied (Natuurnetwerk Nederland), waarvan

325,35 ha in Gelderland en 213,33 ha in Utrecht. In het Utrechtse deel ligt ingeklemd tussen de bebouwing van Veenendaal de Hel/Blauwe Hel, bestaande uit moeras en blauwgraslanden. Dit maakt samen met delen van de Bennekoms hooilanden deel uit van het Natura 2000 gebied Binnenveld (habitatrictlijngebied). In het Gelderse deel ligt het natuurontwikkelingsgebied de Binnenveldse Hooilanden. Het noordelijk deel ervan bestaat uit de Bennekomse Meent, de Bennekomse hooilanden en de Veenkampen Noord en een deel van de Veenkampen zuid. In de Binnenveldse Hooilanden zijn in 2019 voormalige agrarische graslandpercelen omgevormd tot natte schraallanden die allemaal nog in een pioniersstadium zijn. Deze natuurgebieden in het Binnenveld zijn in beheer van de Stichting Mooi Binnenveld, Coöperatie Binnenveldse Hooilanden en Staatsbosbeheer. Het gebied wordt van zuid naar noord doorsneden door de watergang de Grift. Tegen de Grift aan liggen in Utrecht de Achterbergse Hooilanden, in beheer bij Staatsbosbeheer en oostelijk de natuurontwikkelingsgebieden.

In het noordwesten van het Gelderse Binnenveld liggen drie kleinere natuurontwikkelingsgebieden als groene buffer tussen de bebouwde kommen van Veenendaal en Ede. Deze Groene grens gebieden worden ook ontwikkeld als nat schraalland met open

Figuur 2.1. Overzicht van het gekarteerde gebied (links het Utrechtse deel van het Binnenveld en rechts het Gelderse).

Figuur 2.2. Natuurgebieden in het Binnenveld.

water en opgaand struweel met loofbomen maar vormen nog geen aaneengesloten geheel omdat in het deel Groene grens midden nog een aantal percelen in agrarisch gebruik zijn.

Ten noorden van de gebouwen van Wageningen University & Research liggen enkele proefvelden die door de universiteit en door een commercieel bedrijf worden gebruikt voor onderzoek. Op een klein oppervlak worden veel verschillende akkergewassen verbouwd waarbij de intensiteit van het gebruik van perceel tot perceel sterk kan wisselen. Aan de proefvelden grenst het niet-toegankelijke terrein van de rioolwaterzuivering Bennekom.

Verspreid over het Binnenveld staat vrijstaande bebouwing van boerderijen, landhuizen en villa's. In de buurtschappen De Kade en De Kraats is de bebouwing meer aangesloten. Vanuit Bennekom naar het westen en vanuit Veenendaal naar het oosten neemt

de bebouwingsdichtheid af; in een strook van 0,5-1,5 km breed aan weerszijden van de Grift is de bebouwing zo goed als afwezig.

Het meest zuidelijk deel van het Binnenveld, het deel van de Nude tussen de Rijndijk en de provinciale weg Wageningen - Rhenen, is het dichtst bebouwd met woningen en bedrijventerreinen met daar tussenin enkele kleine percelen met intensief agrarisch gebruik.

In een groot deel van het Gelderse Binnenveld zijn nestbeschermers actief: nesten van de weidevogels, vooral van Kievit maar ook van andere soorten, worden opgezocht en met twee stokken met kleine vlaggen gemarkeerd. De door hen gemarkeerde nesten waren een welkome aanvulling op de zicht- en gehoorwaarnemingen.

3. Werkwijze

3.1. Methode & veldwerk

Bij het uitvoeren van het broedvogelonderzoek is de door Sovon ontwikkelde Broedvogel Monitoring Project-methode (BMP) toegepast (Vergeer et al. 2016). Voor de door Sovonmedewerkers uitgevoerd tellingen in het Binnenveld is aangesloten bij de werkwijze die wordt gehanteerd voor het Gelderse Meetnet Boerenlandvogels (de Boer & Slaterus 2017). Hiervoor worden aan het onderzoeksgebied vier volledige ochtendbezoeken gebracht verdeeld over de periode eind-maart- eind juni. Voorts is aan het Gelderse deel van het Binnenveld begin april een volledige avond-/nachtronde gebracht voor Steenuil waarbij gebruik is gemaakt van geluid.

Waar mogelijk werd gefietst tijdens het veldwerk en waar dat niet kon, gelopen.

Alle BMP-B-soorten zijn onderzocht (<https://www.sovon.nl/nl/content/bmp-b-bijzondere-soorten>), aangevuld met Houtduif. Tevens zijn de volgende extra soorten geteld: Zwarte Kraai en Ekster.

Het te inventariseren gebied is ingedeeld in 29 telgebieden (bijlage 1), zodat tellingen in de toekomst eenvoudig kunnen worden herhaald of door vrijwilligers kunnen worden opgepakt. De telgebieden in het westen van het Gelderse deel van het Binnenveld, bestaande uit de Bennekomse Meent, de Bennekomse hooilanden en de Veenkampen Noord (de Binnenveldse Hooilanden) zijn in het voorjaar van 2021 geteld door vrijwilligers van de KNNV vogelwerkgroep Wageningen e.o., IVN-VWG Ede/Bennekom en Weidevogelbescherming Oost volgens de BMP-A methode. De Veenkampen zuid is een plot dat jaarlijks door Sovon-medewerkers wordt geteld voor het meetnet Boerenlandvogels van de Provincie Gelderland. Dit overlapt met het telgebied Binnenveld-west dat door de vrijwilligers is geteld. Hetzelfde geldt voor het westelijke deel van de Kraats-zuid (bijlage 1). Voor het overlapgebied zijn voor deze rapportage de telgegevens van de vrijwil-

ligers meegenomen.

In het Utrechtse deel van het Binnenveld ligt een bestaand telgebied, de Hel/Blauwe Hel dat jaarlijks op alle soorten wordt geteld door een vrijwilliger. De resultaten hiervan zijn gebruik voor deze rapportage.

3.2. Interpretatie en verwerking van de gegevens

In het veld zijn de waarnemingen ingevoerd op een tablet in de app Avimap, waarbij voor iedere waarneming soort, locatie, tijdstip en broedcode zijn vastgelegd, inclusief de door de waarnemer afgelegde route. Na afloop zijn de data doorgestuurd naar de server van Sovon. De waarnemingen zijn automatisch geclusterd, waarbij gebruik is gemaakt van de BMP-criteria. Automatisch clusteren gaat in veel gevallen goed, maar resultaten moeten goed worden gecontroleerd, vooral vanwege fouten of slordigheden bij invoer in het veld. De database is zorgvuldig gecontroleerd op onzuiverheden. De clustercriteria zijn bijgesloten als metadata in de database.

3.3. Weers- en andere omstandigheden

Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind, neerslag en lage temperaturen zijn belemmerende factoren omdat de (zang-)activiteiten van vogels veel lager zijn. Veel territoriale activiteit neemt ook af bij hoge temperaturen. Daarom wordt hier een korte beschrijving van het weer in het broedseizoen van 2021 gegeven aan de hand van de maandoverzichten van het KNMI. In tabel 3.1 zijn enkele variabelen samengevat.

Maart had een normale temperatuur, het was vrij droog en zonnig. April was vrij zonnig, maar bijzonder koud. Mei was koud, vrij nat en vrij somber. Juni was zeer warm, nat en zonnig. Juli was aan de koele

Tabel 3.1. Enkele weersvariabelen (gemiddelde temperatuur, dagelijks aantal zonuren en hoeveelheid neerslag) in de periode maart-juli 2021, op basis van gegevens van het KNMI, station De Bilt. Ref staat voor langjarig gemiddelde (1991-2020).

Maand	Temperatuur		Zonuren		Neerslag (mm)	
	2021	Ref	2021	Ref	2021	Ref
Maart	6,4	6,5	158	146	44	53
April	6,7	9,8	221	196	41	40
Mei	11,2	13,4	200	225	90	55
Juni	18,2	16,2	247	214	94	66
Juli	18,0	18,3	196	222	80	78

en sombere kant, met een normale hoeveelheid neerslag.

3.4. Afwijkingen/foutendiscussie

Hoewel de weersomstandigheden vergeleken met andere jaren niet altijd optimaal waren, met name in mei (toen geplande bezoeken vaker dan normaal verschoven moesten worden), konden de meeste tellingen onder redelijke of goede weeromstandigheden worden uitgevoerd.

Door het koude weer in april en mei was het een laat en langgerekt broedseizoen. Het meest opvallend was dat veel graslandpercelen pas laat in het seizoen gemaaid werden, in veel gevallen zelfs pas eind mei. Dit kan van invloed zijn geweest op de activiteit en aanwezigheid van weidevogels. Zo kunnen territoria langer bezet zijn geweest vergeleken met jaren waarin al in april gemaaid wordt en een deel van de broedvogels hun nesten dan al kwijt is. De kans dat een territorium werd vastgesteld was daardoor voor

die soorten in 2021 dus groter. Andersom waren door de koude weersomstandigheden in delen van het voorjaar Gele Kwikstaart, Graspieper en Patrijs minder actief, waardoor vermoedelijk minder territoria zijn vastgesteld.

De telgebieden van de vrijwilligers zijn onderzocht volgens de intensieve BMP-A methode (veel ochtendbezoeken en meerdere avond/nachtbezoeken). De door Sovon getelde gebieden zijn onderzocht volgens de BMP-B methode en dan met vier bezoeken. Dat is een vrij extensieve methode. Het is aannemelijk dat dit gevolgen heeft voor het aantal vastgestelde soorten en voor sommige soorten mogelijk ook de aantallen territoria; die kunnen hier dus relatief laag uitvallen. Een vergelijking van de resultaten van de intensieve telling van de vrijwilligers en de telling voor het meetnet in het overlapgebied in de Veenkampen-Zuid bevestigt dit. De vergelijking van de broedvogelterritoria tussen de met die twee verschillende methodes onderzochte gebieden dient dus met enige voorzichtigheid te worden gedaan.

4. Resultaten

Hieronder worden de resultaten van de broedvogeltellingen in het Gelderse en Utrechtse deel van het Binnenveld apart behandeld. Voorts wordt er binnen deze deelgebieden onderscheid gemaakt tussen de broedvogelbevolking van de natuurgebieden (NNN) en het overige terrein (veelal agrarisch). Een overzichtstabel van de resultaten van het gehele Binnenveld is opgenomen in bijlage 2. De verspreidingskaarten zijn opgenomen in bijlage 3.

4.1. Gelderse deel Binnenveld

In totaal werden van 49 soorten van de karteersoortenlijst broedterritoria vastgesteld in het Gelderse deel van het Binnenveld (tabel 4.1). Hiervan staan er 17 op de Rode Lijst van bedreigde en kwetsbare soorten, waaronder de als “Bedreigd” geclassificeerde Kwartelkoning (1 terr.), Watersnip (7) en Zomertaling (4). Onder de vastgestelde soorten broedvogels waren 18 primaire weidevogelsoorten. De top vijf van algemeenste soorten bestaat uit Kievit (349 terr.), Houtduif (296), Ekster (157), Grasmus (152) en Graspieper (142).

De totale vogeldichtheid was in de natuurterreinen (gaat vooral om natuurontwikkelingsgebied de Binnenveldse Hooilanden) bijna vier maal zo hoog als in het overige gebied. De meeste soorten, waaronder de weidevogels en moerasvogels haalden hogere dichtheden daar. De bedreigde Kwartelkoning, Watersnip en Zomertaling zaten alleen in natuurterrein. Enkele soorten zijn talrijker in het overige (niet-natuur) gebied: Houtduif, Ekster, Zwarte Kraai, Ringmus, Steenuil, Huiszwaluw en Oeverzwaluw.

Primaire weidevogels komen sterk geconcentreerd voor in de Binnenveldse Hooilanden. In het agrarisch gebied is eigenlijk alleen in de Proefvelden (direct ten noorden van Wageningen) sprake van enige concentratievorming. Er zijn zelfs telgebieden, met name in het noorden van het Binnenveld, waar primaire weidevogels ontbreken (figuur 4.1). Soorten van singels/houtwallen zijn veel gelijkmatiger verdeeld over het onderzoeksgebied (figuur 4.2).

Op basis van de speciale avondrondes gemaakt voor Steenuilen zijn in totaal 29 territoria vastgesteld, bijna allemaal in het agrarisch gebied (figuur 4.3). Tijdens de tellingen werden enkele opvallende/

Extensief beheerd grasland - Veenkampen-zuid (Theo Verstrael).

Intensief (agrarisch) beheerd grasland - Nieuwe Wetering (Theo Verstrael).

Zandbult met kolonie Oeverzwaluwen - Proefvelden Wageningen (Theo Verstrael).

zeldzame soorten vastgesteld. Eind juni werd bij de Proefvelden een Carolina-Eend met pas uitgekomen jongen waargenomen. Dit is een exoot (inheems in Noord-Amerika), die in Nederland in zeer kleine aantallen (1-5 paar in 2013-2015) broedt (van Kleunen 2021). Een ontzettend hoog aantal van 24 territoria Kwartel werd vastgesteld in de natuurontwikkeling van het Binnenveld met een concentratie van 14 territoria in het zuidelijk deel. In mei-juli bevond zich een veelvuldig roepende Kwartelkoning wisselend in de natuurontwikkeling van het Binnenveld-west (GL) en de Achterbergse Hooilanden (UT). In twee zandhopen bij de Proefvelden werden kolonies van 6 en 50 broedpaar

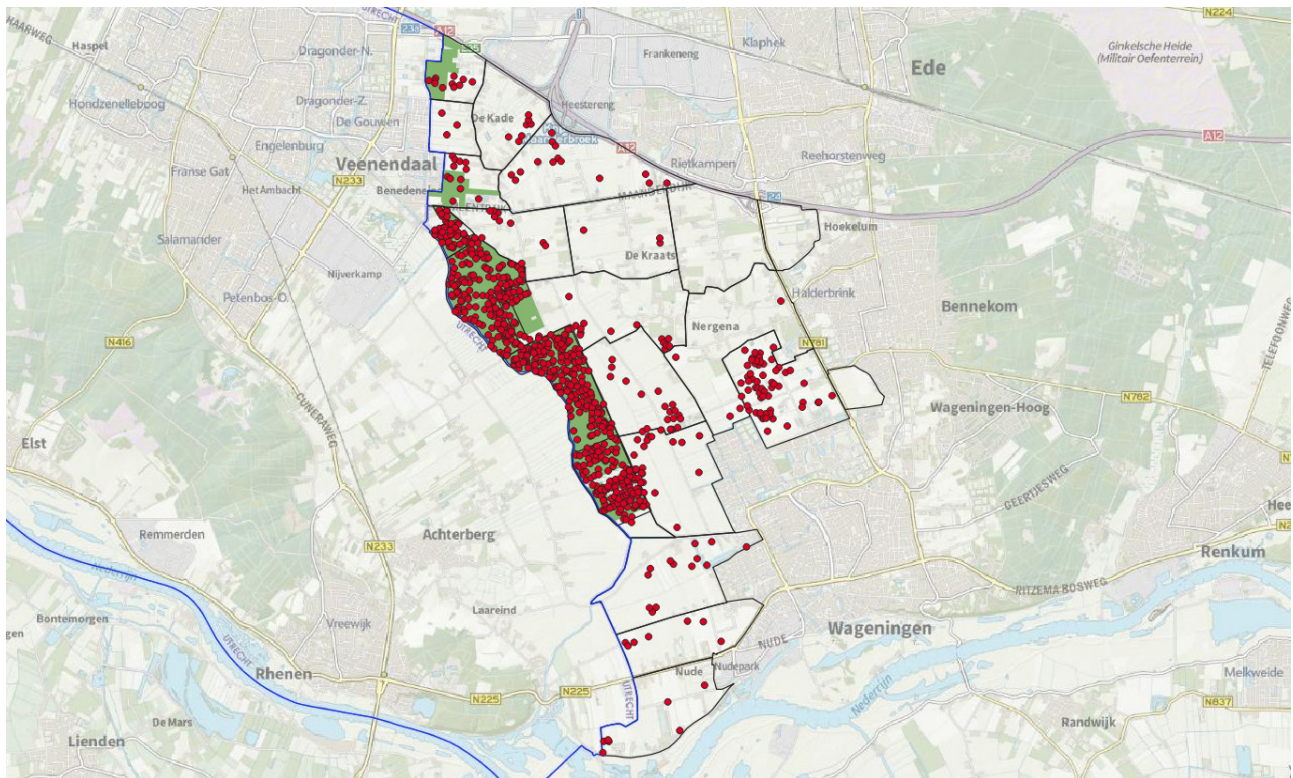
Oeverzwaluw geteld. In een betonnen oeverzwaluw wand aan een plasje in de Groenegrens-Zuid werden 7 bezette nestgangen geteld.

Sommige soorten waren opvallend schaars. Zo werden slechts drie territoria van de Torenavalk vastgesteld. Er werd slechts één Gekraagde Roodstaart aangetroffen, wat heel weinig is als gekeken wordt naar vergelijkbare landschappen elders in Gelderland (bijvoorbeeld de Achterhoek). Hetzelfde geldt voor Braamsluiper (5 terr.). In het meer open terrein was de Veldleeuwerik opvallend schaars (6 terr.), terwijl de Graspieper het er wel goed deed met 142 territoria.

Tabel 4.1. Broedvogels in het gekarteerde gebied in Gelderland in 2021. Rode Lijst volgens van Kleunen et al. (2017) en primaire weidevogels volgens Sovon (2021).

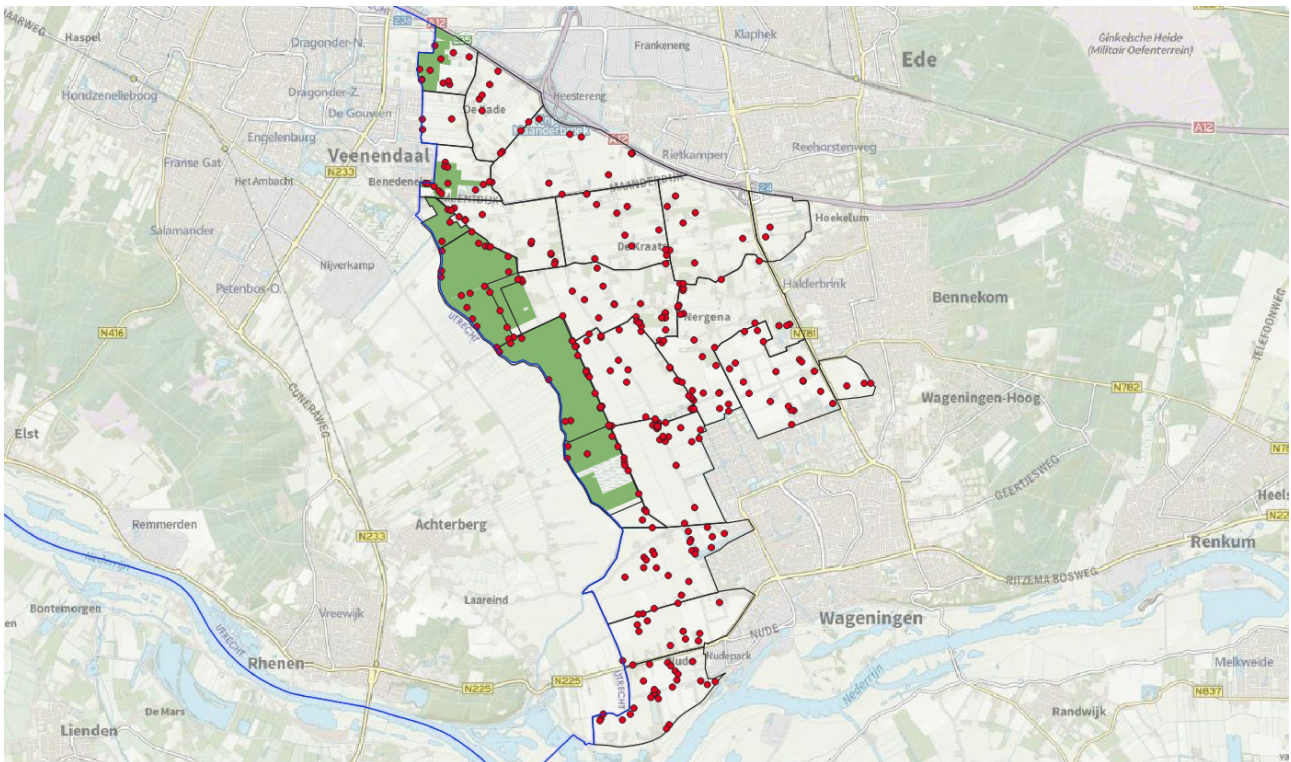
soortnaam	Rode Lijst	primaire weidevogel	natuur (325,35 ha)		overig (veelal agrarisch; 2117,65 ha)	
			N terr.	N/100ha	N terr.	N/100ha
Bergeend		x	1	0,31		0,00
Blauwborst			12	3,69	7	0,33
Boomklever				0,00	1	0,05
Boomvalk	kwetsbaar		1	0,31	2	0,09
Braamsluiper				0,00	5	0,24
Buizerd			2	0,61	13	0,61
Carolina-eend				0,00	1	0,05
Dodaars			3	0,92	2	0,09
Ekster			9	2,77	148	6,99
Gekraagde Roodstaart				0,00	1	0,05
Gele Kwikstaart	gevoelig	x	44	13,52	39	1,84
Grasmus			31	9,53	121	5,71
Graspieper	gevoelig	x	116	35,65	26	1,23
Grauwe Gans			39	11,99	39	1,84
Groene Specht				0,00	17	0,80
Grote Canadese Gans			1	0,31	1	0,05
Grote Lijster				0,00	5	0,24
Grutto	gevoelig	x	39	11,99	2	0,09
Houtduif			21	6,45	275	12,99
Huiszwaluw				0,00	24	1,13
Kievit		x	200	61,47	149	7,04
Kleine Plevier			21	6,45		0,00
Kneu	gevoelig		4	1,23	25	1,18
Knobbelzwaan		x	4	1,23	4	0,19
Koekoek	kwetsbaar		5	1,54	2	0,09
Krakeend		x	17	5,23	1	0,05
Kuifeend		x	3	0,92	2	0,09
Kwartel		x	16	4,92	8	0,38
Kwartelkoning	bedreigd	x	1	0,31		
Nijlgans			6	1,84	3	0,14
Oeverzwaluw				0,00	63	2,98
Ooievaar				0,00	4	0,19
Patrijs	kwetsbaar	x	8	2,46	10	0,47
Putter			16	4,92	27	1,28

soortnaam	Rode Lijst	primaire weidevogel	natuur (325,35 ha)		overig (veelal agrarisch; 2117,65 ha)	
			N terr.	N/100ha	N terr.	N/100ha
Rietzanger			5	1,54		0,00
Ringmus	gevoelig		5	1,54	69	3,26
Roodborsttapuit			1	0,31	15	0,71
Scholekster		x	8	2,46	7	0,33
Slobeend	kwetsbaar	x	4	1,23		0,00
Spotvogel	gevoelig		3	0,92	10	0,47
Steenuil	kwetsbaar		1	0,31	28	1,32
Torenvalk			1	0,31	2	0,09
Tureluur	gevoelig	x	36	11,06	3	0,14
Veldleeuwerik	gevoelig	x	3	0,92	3	0,14
Waterral			1	0,31		0,00
Watersnip	bedreigd	x	7	2,15		0,00
Wulp	kwetsbaar	x	14	4,30	5	0,24
Zomertaling	bedreigd	x	4	1,23		0,00
Zwarte Kraai			5	1,54	60	2,83
totaal aantal territoria			718	220,69	1229	58,04
Totaal primaire weidevogels			525	161,36	259	12,23

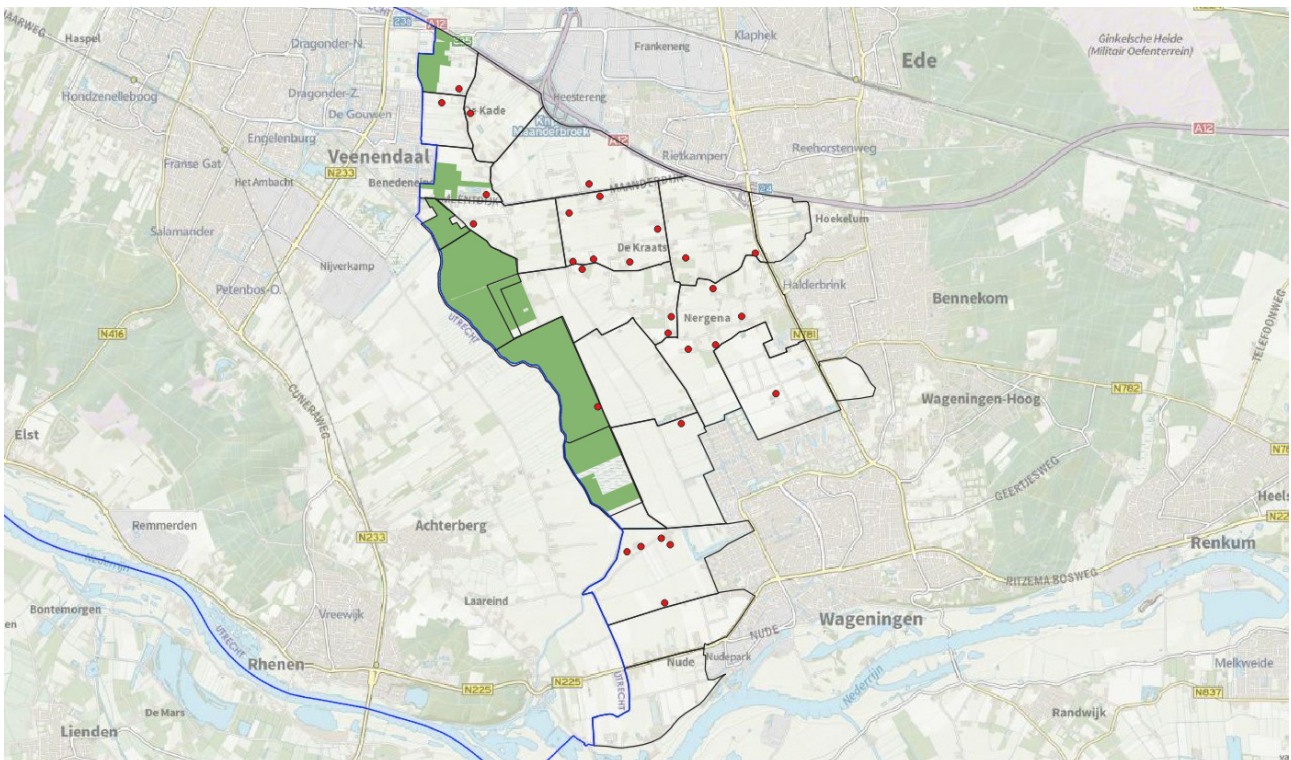

Figuur 4.1. Territoria van primaire weidevogelsoorten in het Gelderse deel van het Binnenveld. De groene ondergrond betreft NNN-gebieden.

Figuur 4.2. Territoria van soorten van singels en houtwallen in het Gelderse deel van het Binnenveld. De groene ondergrond betreft NNN-gebieden.

Figuur 4.3. Territoria van Steenuilen in het Gelderse deel van het Binnenveld. De groene ondergrond betreft NNN-gebieden.

4.2. Utrechtse deel Binnenveld

In totaal werden van 65 soorten van de karteersoortenlijst broedterritoria vastgesteld in het Utrechtse deel van het Binnenveld (tabel 4.2). Hiervan staan er 22 op de Rode Lijst van bedreigde en kwetsbare soorten, waaronder de als “Bedreigd” geclassificeerde Zomertaling (1). Onder de vastgestelde soorten broedvogels waren 15 primaire weidevogelsoorten. De top vijf van algemeenste soorten bestaat uit Houtduif (234 terr.), Grasmus (80), Grauwa Gans (78), Kievit (64) en Ekster (50).

De totale vogeldichtheid was in de natuurterreinen bijna viermaal zo hoog als in het overige gebied (net als in het Gelderse deel van het Binnenveld). Met uitzondering van Putter, Zwarte Kraai en Ekster haalden alle soorten hogere dichtheden in NNN-terreinen. Maar liefst 32 soorten zijn alleen in NNN-terrein vastgesteld. Vooral het gevarieerde moerasgebied de Hel/Blauwe Hel herbergde een grote soortenrijkdom: 89 soorten broedvogels (inclusief de algemene soorten die daar ook zijn geteld). Primaire weidevogels zijn vooral vastgesteld in het oostelijke deel van het Utrechtse Binnenveld en dan vooral in de natuurterreinen Achterbergse

Hooilanden en De Hel/Blauwe Hel (figuur 4.4). De dichtheden zijn er echter beduidend lager dan in het Gelderse deel, meer dan een factor vijf. Deze terreindelen zijn qua begroeiing veel ruiger; de graslanden zijn weliswaar kruidenrijk maar ook grootschalig, minder plas-dras en ze worden zeer laat gemaaid. De dichtheid aan grutto's in het agrarisch gebied (0,27 paar/100 ha buiten natuurgebieden en 3,28 paar/100ha in natuurgebieden) voldoet bij lange na niet aan de criteria van de provincie (meer dan 10 paar/100 ha) om in aanmerking te komen voor de begrenzing van ‘open grasland’.

Vogels van singels/houtwallen komen tamelijk verspreid voor over het onderzoeksgebied met wat clustervorming in de Hel/Blauwe Hel en langs de Grift (figuur 4.5.).

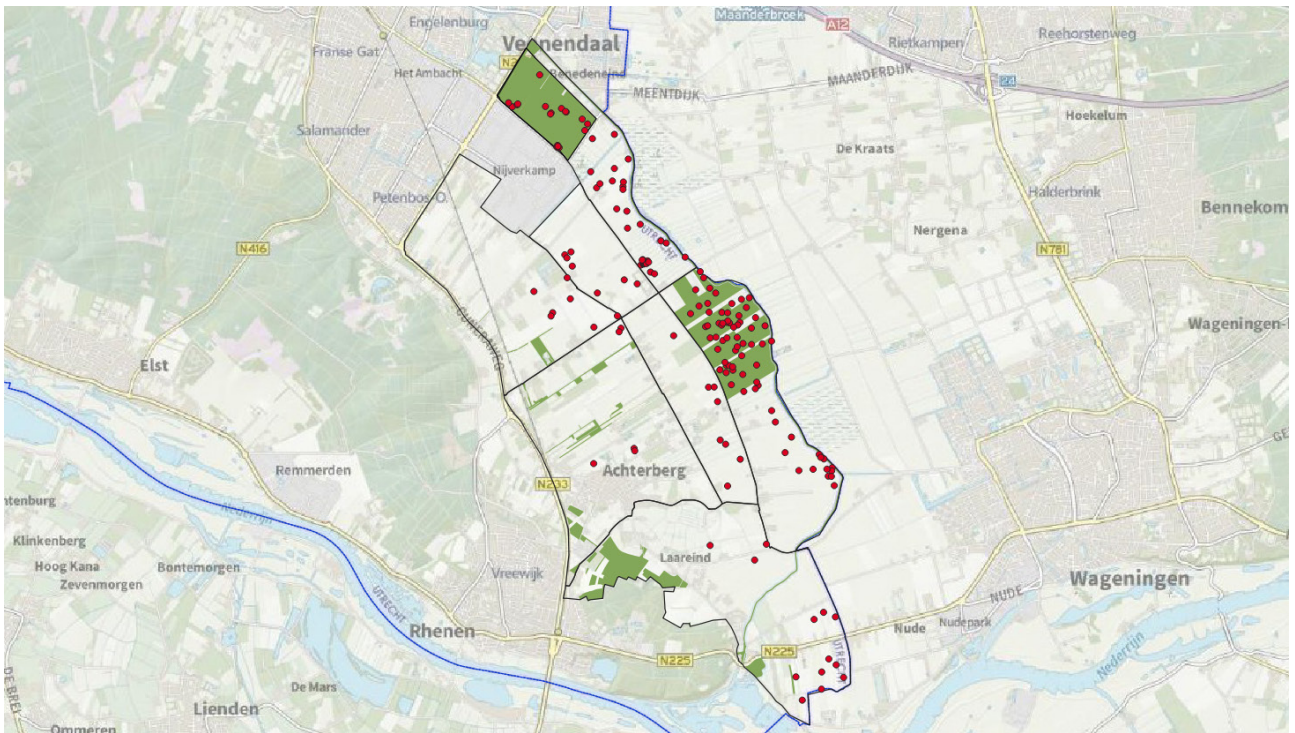
De Hel/Blauwe Hel blijkt ook de nodige zeldzame soorten aan te trekken. Zo werden er enkele (regionaal) zeldzame broedvogels als Cetti's Zanger (4 terr.), Porseleinhoen (1) en Wintertaling (1) vastgesteld. Er werden ook twee territoria van Kwartel vastgesteld. Een derde bevond zich in de Achterbergse Hooilanden. De in paragraaf 4.1 voor het Gelderse deel van het Binnenveld genoemde Kwartelkoning werd ook gehoord in de Achterbergse Hooilanden.

Tabel 4.2. Broedvogels in het gekarteerde gebied in Utrecht in 2021. Rode Lijst volgens van Kleunen et al. (2017) en primaire weidevogels volgens Sovon (2021).

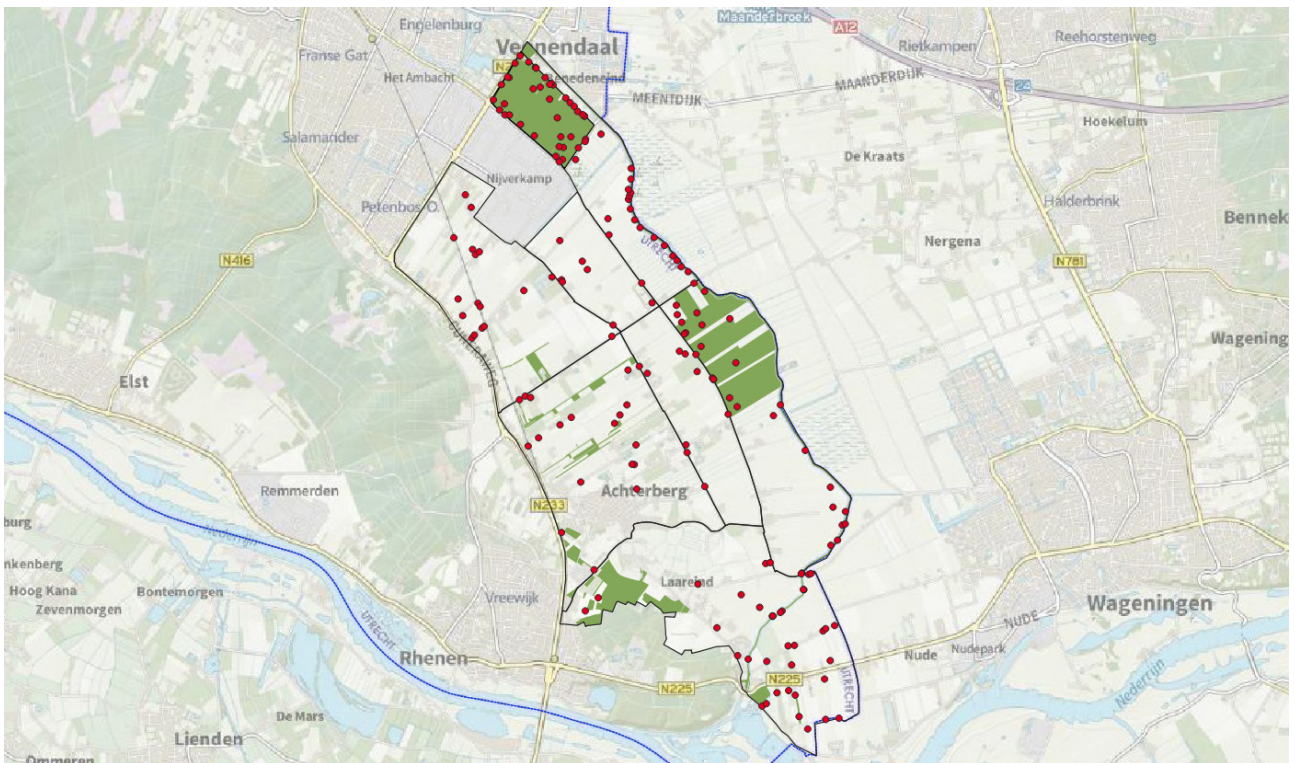
*betreft minimum aantallen (In het Utrechtse deel van het Binnenveld zijn geen op uilen gerichte nachtbezoeken gebracht).

soortnaam	Rode Lijst	primaire weidevogel	natuur (213,33 ha)		overig (veelal agrarisch; 1501,67 ha)	
			N terr.	N/100 ha	N terr.	N/100 ha
Appelvink			1	0,47	2	0,13
Blauwborst			17	7,97	5	0,33
Blauwe Reiger			31	14,53		0,00
Bonte Vliegenvanger			3	1,41		0,00
Boomklever			1	0,47	1	0,07
Boomvalk	kwetsbaar		1	0,47	1	0,07
Braamsluiper			5	2,34	2	0,13
Brandgans				0,00	1	0,07
Buizerd			5	2,34	7	0,47
Cetti's Zanger			4	1,88		0,00
Dodaars			4	1,88		0,00
Ekster			5	2,34	45	3,00
Fuut			1	0,47		0,00
Gekraagde Roodstaart			1	0,47	1	0,07
Gele Kwikstaart	gevoelig	x	2	0,94	14	0,93
Goudvink			1	0,47		0,00
Grasmus			27	12,66	53	3,53
Graspieper	gevoelig	x	18	8,44	19	1,27
Grauwa Gans			30	14,06	48	3,20
Groene Specht			2	0,94	3	0,20
Grote Canadese Gans			1	0,47		0,00

soortnaam	Rode Lijst	primaire weidevogel	natuur (213,33 ha)		overig (veelal agrarisch; 1501,67 ha)	
			N terr.	N/100 ha	N terr.	N/100 ha
Grote Lijster			2	0,94		0,00
Grutto	gevoelig	x	7	3,28	4	0,27
Houtduif			40	18,75	194	12,92
Houtsnip			1	0,47		0,00
Huiszwaluw				0,00	5	0,33
IJsvogel			1	0,47		0,00
Kerkuil*				0,00	1	0,07
Kievit		x	16	7,50	48	3,20
Kleine Bonte Specht			1	0,47		0,00
Kleine Mantelmeeuw			1	0,47		0,00
Kleine Plevier			1	0,47		0,00
Kneu	gevoelig		9	4,22	10	0,67
Koekoek	kwetsbaar		2	0,94		0,00
Krakeend		x	2	0,94	1	0,07
Kuifeend		x	4	1,88		0,00
Kwartel		x	3	1,41		0,00
Matkop	gevoelig		1	0,47		0,00
Nachtegaal	kwetsbaar		1	0,47		0,00
Nijlgans			2	0,94	2	0,13
Ooievaar				0,00	7	0,47
Patrijs	kwetsbaar	x		0,00	6	0,40
Porseleinhoen	kwetsbaar		1	0,47		0,00
Putter			3	1,41	30	2,00
Ransuil*	kwetsbaar		1	0,47		0,00
Rietzanger			7	3,28		0,00
Ringmus	gevoelig		3	1,41	10	0,67
Roodborsttapuit			6	2,81	14	0,93
Scholakster		x	2	0,94	3	0,20
Slobeend	kwetsbaar	x	2	0,94		0,00
Snor	kwetsbaar		2	0,94		0,00
Sperwer			1	0,47		0,00
Spotvogel	gevoelig		1	0,47	3	0,20
Sprinkhaanzanger			9	4,22		0,00
Steenuil*	kwetsbaar		1	0,47	6	0,40
Torenavalk				0,00	1	0,07
Tureluur	gevoelig	x	2	0,94	2	0,13
Veldleeuwerik	gevoelig	x	1	0,47		0,00
Vuurgoudhaan			1	0,47		0,00
Waterral			7	3,28		0,00
Wielewaal	kwetsbaar		1	0,47		0,00
Wintertaling	kwetsbaar	x	1	0,47		0,00
Wulp	kwetsbaar	x	3	1,41	4	0,27
Zomertaling	bedreigd	x	1	0,47		0,00
Zwarte Kraai			4	1,88	42	2,80
totaal aantal territoria			314	147,19	595	39,62
aantal territoria primair weidevogels			64	30,00	101	6,73

Figuur 4.4. Territoria van primaire weidevogels in het Utrechtse deel van het Binnenveld. De groene ondergrond betreft NNN-gebieden.

Figuur 4.5. Territoria van soorten van houtwallen/singels in het Utrechtse deel van het Binnenveld. De groene ondergrond betreft NNN-gebieden.

5. Evaluatie

In het voorjaar van 2021 is zowel het Utrechtse als Gelderse deel van het Binnenveld geïnventariseerd op broedvogels. De uitvoering van deze tellingen is goed verlopen. Het gebied is opgedeeld in 29 telgebieden, waarvan er de meeste (26) nieuw zijn. Hiervoor zouden voor toekomstige tellingen tellers geworven kunnen worden. Aandachtspunt is het verschil in onderzoeksintensiteit tussen de door vrijwilliges getelde gebieden en de de door Sovon getelde. Voor de laatste is een relatief extensieve methode met vier ochtendbezoeken toegepast. Deze kan voor sommige leiden tot relatief lage aantallen territoria en het missen van sommige zeldzamere soorten. Dit is iets waarbij met name bij ruimtelijke vergelijkingen van de aantallen en soortrijkdom rekening moet worden gehouden.

In het gebied liggen twee bijzonder vogelrijke natuurgebieden: De Hel/Blauwe Hel bij Veenendaal in het Utrechtse deel en in het Gelderse deel de Binnenveldse Hooilanden die zich binnen enkele jaren hebben ontwikkeld tot een vogelrijk gebied. Als gekeken wordt naar het cultuurland in het Binnenveld dan blijkt dat soorten van singels/houtwallen hier verspreid voorkomen in redelijke hoge tot hoge dichtheden. De Steenuil, een soort van het wat kleinschaligere cultuurland komt in behoorlijke aantallen voor in ieder geval in het Gelderse deel. De verspreiding van primaire weidevogels laat de bekende tweedeling tussen extensief als natuurgebied beheerd grasland en modern agrarisch grasland zien. In laatstgenoemde zijn de dichtheden laag en in sommige telgebieden ontbreken ze zelfs geheel. De Binnenveldse Hooilanden zijn lokaal rijk aan weidevogels inclusief zeer kritische soorten als

Steenuil in het Binnenveld (Stefan Slings).

Kwartelkoning, Watersnip en Zomertaling. Die soorten hebben territoria in de recent ontwikkelde natuurgebieden die nu nog een sterk pionierskarakter hebben met lage begroeiing en een grote afwisseling aan natte, droge en begroeide plekken.

6. Literatuur

DE BOER V. & SLATERUS R. 2017. Weidevogels binnen het provinciale meetnet voor agrarische soorten in Gelderland in 2016. Sovon-rapport 2017/05. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

VAN KLEUNEN A. 2021. Mandarijneend in Nederland. Kijk op Exoten 37: 12-13.

VAN KLEUNEN A., FOPPEN R. & VAN TURNHOUT C. 2017. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels 2016

volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Sovon-rapport 2017/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

SOVON 2021. <https://www.sovon.nl/nl/BMP>.

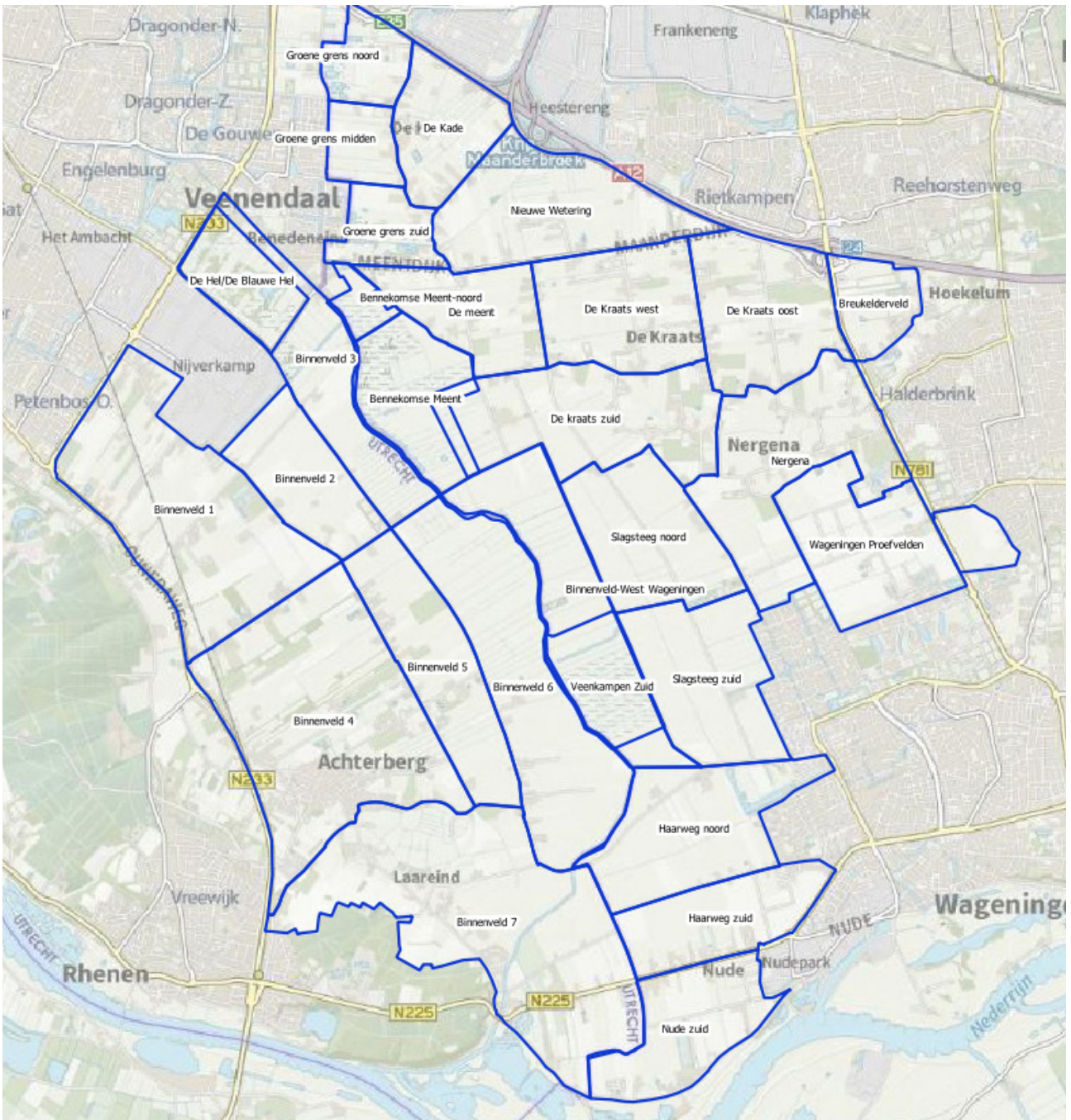
VERGEER J.W., VAN DIJK A.J., BOELE A., VAN BRUGGEN J. & HUSTINGS F. 2016. Handleiding Sovon broedvogelonderzoek: Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Bijlagen

Bijlage 1. Telgebieden Binnenveld

Provincie	telgebied	oppervlakte (ha)	Teller	Opmerking
Gelderland	Groene grens noord	51	Theo Verstrael	
Gelderland	Groene grens midden	42	Theo Verstrael	
Gelderland	Groene grens zuid	54	Theo Verstrael	
Gelderland	De Kade	93	Theo Verstrael	
Gelderland	Nieuwe wetering	176	Theo Verstrael	
Gelderland	De Meent	100	Theo Verstrael	
Gelderland	De Kraats west	144	Theo Verstrael	
Gelderland	De Karaats oost	149	Theo Verstrael	
Gelderland	Breukelderveld	84	Stefan Slings	
Gelderland	De Kraats zuid	199	Theo Verstrael	Overlapt met 523 - Bennekomse Meent
Gelderland	Nergena	203	Theo Verstrael	
Gelderland	Slagsteeg noord	141	Theo Verstrael	
Gelderland	Slagsteeg zuid	149	Stefan Slings	
Gelderland	Wageningse proefvelden	160	Theo Verstrael	Bestaand BMP-telgebied
Gelderland	Veenkampen zuid	100	Theo Verstrael	Bestaand telgebied Meetnet Boerenlandvogels Gelderland. Overlapt met 7504 - Binnenveld-west
Gelderland	Haarweg noord	167	Stefan Slings	
Gelderland	Haarweg zuid	110	Stefan Slings	
Gelderland	Nude zuid	120	Stefan Slings	
Gelderland	Bennekomse Meent-Noord	20,01	Vrijwilligers	
Gelderland	Bennekomse Meent	112,82	Vrijwilligers	
Gelderland	Binnenveld-west	175,09	Vrijwilligers	
Utrecht	Binnenveld 1	288,4	Stefan Slings	
Utrecht	Binnenveld 2	102,16	Stefan Slings	
Utrecht	Binnenveld 3	187,53	Stefan Slings	
Utrecht	Binnenveld 4	346,36	Stefan Slings	
Utrecht	Binnenveld 5	146,02	Stefan Slings	
Utrecht	Binnenveld 6	257,25	Stefan Slings	
Utrecht	Binnenveld 7	396,59	Stefan Slings	
Utrecht	De Hel/Blauwe Hel	67,63	Vrijwilliger	

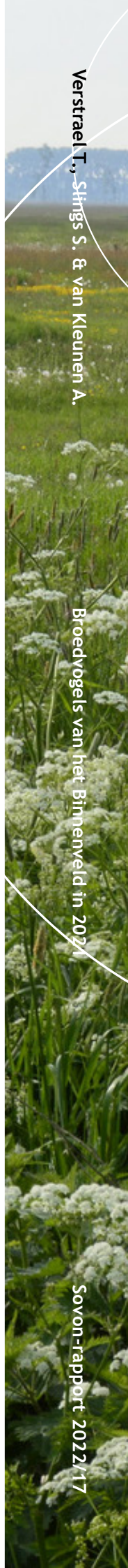
Bijlage 2. Broedvogelterritoria gehele Binnenveld in 2021

In totaal werden van 71 soorten van de karteersoortenlijst broedterritoria vastgesteld in het gehele Binnenveld. Hiervan staan er 24 op de Rode Lijst van bedreigde en kwetsbare soorten. Onder de vastgestelde soorten broedvogels waren 19 primaire weidevogelsoorten.

Soortnaam	Rode Lijst	Primaire weidevogel	Natuur (538,68 ha)		Overig (veelal agrarisch; 3619,32 ha)	
			N terr.	N/100ha	N terr.	N/100ha
Appelvink			1	0,2	2	0,1
Bergeend		x	1	0,2	0	0,0
Blauwborst			29	5,4	12	0,3
Blauwe Reiger			31	5,8	0	0,0
Bonte Vliegenvanger			3	0,6	0	0,0
Boomklever			1	0,2	2	0,1
Boomvalk	kwetsbaar		2	0,4	3	0,1
Braamsluiper			5	0,9	7	0,2
Brandgans			0	0,0	1	0,0
Buizerd			7	1,3	20	0,6
Carolina-eend			0	0,0	1	0,0
Cetti's Zanger			4	0,7	0	0,0
Dodaars			7	1,3	2	0,1
Ekster			14	2,6	193	5,3
Fuut			1	0,2	0	0,0
Gekraagde Roodstaart			1	0,2	2	0,1
Gele Kwikstaart	gevoelig	x	46	8,5	53	1,5
Goudvink			1	0,2	0	0,0
Grasmus			58	10,8	174	4,8
Graspieper	gevoelig	x	134	24,9	45	1,2
Grauwe Gans			69	12,8	87	2,4
Groene Specht			2	0,4	20	0,6
Grote Canadese Gans			2	0,4	1	0,0
Grote Lijster			2	0,4	5	0,1
Grutto	gevoelig	x	46	8,5	6	0,2
Houtduif			61	11,3	469	13,0
Houtsnip			1	0,2	0	0,0
Huiswaluw			0	0,0	29	0,8
IJsvogel			1	0,2	0	0,0
Kerkuil			0	0,0	1	0,0
Kievit		x	216	40,1	197	5,4
Kleine Bonte Specht			1	0,2	0	0,0
Kleine Mantelmeeuw			1	0,2	0	0,0
Kleine Plevier			22	4,1	0	0,0
Kneu	gevoelig		13	2,4	35	1,0
Knobbelzwaan		x	4	0,7	4	0,1
Koekoek	kwetsbaar		7	1,3	2	0,1
Krakeend		x	19	3,5	2	0,1
Kuifeend		x	7	1,3	2	0,1
Kwartel		x	19	3,5	8	0,2
Kwartelkoning	bedreigd	x	1	0,2	0	0,0
Matkop			1	0,2	0	0,0
Nachtegaal			1	0,2	0	0,0
Nijlgans			8	1,5	5	0,1
Oeverwaluw			0	0,0	63	1,7
Ooievaar			0	0,0	11	0,3
Patrijs	kwetsbaar	x	8	1,5	16	0,4
Porseleinhoen			1	0,2	0	0,0

Soortnaam	Rode Lijst	Primaire weidevogel	Natuur (538,68 ha)		Overig (veelal agrarisch; 3619,32 ha)	
			N terr.	N/100ha	N terr.	N/100ha
Putter			19	3,5	57	1,6
Ransuil			1	0,2	0	0,0
Rietzanger			12	2,2	0	0,0
Ringmus	gevoelig		8	1,5	79	2,2
Roodborsttapuit			7	1,3	29	0,8
Scholekster		x	10	1,9	10	0,3
Slobeend	kwetsbaar	x	6	1,1	0	0,0
Snor			2	0,4	0	0,0
Sperwer			1	0,2	0	0,0
Spotvogel	gevoelig		4	0,7	13	0,4
Sprinkhaanzanger			9	1,7	0	0,0
Steenuil	kwetsbaar		2	0,4	34	0,9
Torenavalk			1	0,2	3	0,1
Tureluur	gevoelig	x	38	7,1	5	0,1
Veldleeuwerik	gevoelig	x	4	0,7	3	0,1
Vuurgoudhaan			1	0,2	0	0,0
Waterral			8	1,5	0	0,0
Watersnip	bedreigd	x	7	1,3	0	0,0
Wielewaal			1	0,2	0	0,0
Wintertaling		x	1	0,2	0	0,0
Wulp	kwetsbaar	x	17	3,2	9	0,2
Zomertaling	bedreigd	x	5	0,9	0	0,0
Zwarte Kraai			9	1,7	102	2,8
totaal aantal territoria			1032	191,6	1824	50,4
aantal territoria primair weidevogels			589	109,3	360	9,9

Uit deze PDF zijn de stippenkaarten verwijderd. Voor aanvullende gegevens kunt u contact opnemen met Sovon (info@sovon.nl)

In opdracht van:

 provincie
Gelderland

provincie Utrecht

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

